

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 240.—
za pol leta K 120.—

V upravi stane mesečno K 18.—

NOVIČAS

Uredništvo in administracija v Kopitarjevi ulici št. 6 — telefon
uredništvo št. 50 — telefon
— upravljalstvo št. 523 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 60.—
za en mesec K 20.—

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane K 1.40

Ob smrti
Benedikta XV.

Smrt Benedikta XV. je vzbudila veličasten odmev po vesoljnem svetu. Srca vseh katoličanov drhte v globoki žalosti, a tudi ves ostali svet je v nerazdeljenem spoštovanju sklonil glavo in resno prisluhnil zvonovom, ki oznanjajo smrt enega izmed največjih rimskih papežev. Oblasni države se klanjajo njegovemu spominu kot višjemu od sebe in celokupno svetovno časopisje mu brezpogojno daje svoje spoštovanje.

Samo dobrih sedem let je vladal Benedikt XV., toda bila je to težka in neprijetna pomembna doba, kakor jih svetovna zgodovina le malo pozna. Mamonizem in imperializem sta dvigala iz tečajev duše in države. Človeštvo se je v brezumnem besu klatlo med seboj in posipalo v prah in pepel, kar so v trudopolnem delu zgradila dolga stoletja. V tej blazni borbi za oblast in mamone zaklade je pretila nevarnost, da zatonejo človeštvo sploh vsi večni, nadnaravni cilji, da izumre vsa vera in z njo vsa pravna načela. Kakor ob strašnem potresu se je vse majalo in rušilo in vse duhove sta prevzemala groza in o'up.

Tedaj se je iz Rima začel glas, poln očetovske milobe in skrbi, a obenem resen in trden, ki je namah vliel nove nade v srca vseh, ki so še bili blage volje. Bil je glas papeža Benedikta XV., ki je takoj ob svojem nastopu brez strahu razkrinkal ob svetovno vojno kot podjetje mamonizma in oblastihlepija. In odsej papež ni nehal pozivati na mir in klicati narodom in močnikom sveta, da veljajo večne božje postavbe tudi zanje in njihova politična dela. Zaman so skušale vojujoče se stranke, posebno Avstro-ogrska in kasneje Italija, pridobiti za svojo stvar ogromno moralno oporo rimskega papeža. Benedikt XV. se je na svojem visokem vidiku v najvišji meri zavedal svojega zvanja kot varuh največjih dobrin človeštva: večnih resnic in večnih pravičnih zakonov. Niti za hip se ni nagnil ne na to ne na ono stran, ampak nepodkupno in neizprosno je odkrival in bičal zlo na desno in levo in opominjal k poboljšanju. Koliko je bilo tedaj tudi med katoličani kratkovidežev in nespametnikov, ki so papežu njegovo nepristranost zamerili, in vendar je bila ravno od te nepristranosti odvisna vera milijonov v resničnost nauka o večni Pravičnosti, Dobroti in Lepoti, v večno Idejo sploh. Kako bi se bila znova umazala cerkvena zgodovina, ako bi bil papež Benedikt v svetovni vojni zvezal večno stvar cerkve s časno in vrhu tega krivično stvarjo te ali one zemeljske oblasti! Danes se ves svet globoko zaveda, koliko hvalečnosti je dolžan Benediktu XV., da je v svetovnem viharju dvigal pravo večnostne ideje tako visoko, da ga niso dosegli vsi gorostasni razdivjani valovi.

To bi bilo eno. Benedikt XV. je pa tudi še na drug način dal pričevanje za večnostno stvar, ki jo zastopa rimsko papežstvo. V zmislu evangelija se je potegoval za brezpravne in trpeče: za vojne ujetnike, begunce, talce in obsojence, bolnike vdove in sirote. Sam je daroval zanje, zanje je zbiral darove po vsem svetu. Tu ni poznal razlike med verami in narodnostmi, kdor je bil potreben, tistemu je nudil pomoč. Nemci, Rusi, Poljaki, Srbi, Armeni, Turki, Francozi in Italijani, vsi so bili deležni njegove ljubezni in skrbi. Tako je Benedikt tudi v dejanju izvajal nauk o bratstvu in ljubezni med vsemi narodi sveta, ki ga je tako neutrudno učil z besedo.

Ne moremo se v teh kratkih vrsticah spuščati v podrobnosti načel, ki jih je on predlagal za temelj svetovnemu miru. Vsaj deloma smo jih povdarili že v večrajšem članku. Ta načela so danes že splošno priznana kot edino zanesljiva pot za doseg prave, notranje sprave med narodi. Ta načela so tudi bistven del našega kršč. socialnega programa in prepričani smo v dno srca, da bodo prej ali slej zmagala. V tem članku smo hoteli podčrtati le prvo in največjo zaslugo Benedikta XV.: da je v največjem svetovnem metežu ohranil nemajhano pravno avtoriteto rimskega papežstva.

Mizerja naših železníc.

Belgrad, 23. jan. Finančni odbor je imel danes sejo, na kateri je poročal železniški minister Stanić o stanju naših železníc. Kot glavne nedostatke je minister navedel slabo kakovost premoga, vagonov in prarov, potem pa tudi neugodno uredbo uprave in nesposobnost osebja. Trboveljski premog, na katerega so navezane srbske železnice, je nesposoben za nalaganje v zaloge, ker se rad vname. Predlaga, naj se zgradi dve tovarni za brikete. Pragovi že osem let niso bili izmenjani; zato morajo železnice voziti namesto s hitrostjo 40—60 km na uro, samo po 20—30 km. Izmenjati bi bilo treba 80 odstotkov prarov. Lokomotive in vozovi so večinoma v skrajno slabem stanju. Delavnice za popraviljanje imamo samo eno — v Nišu —, ki pa nima materiala in živi iz rok v usta. Ministrstvo je naročilo v Nemčiji na račun odškodnine tri železniške delavnice. Oseboje na železnicih je do 80 odstotkov novo in neizkušeno. Ustanovi naj se prometna šola, na kateri naj se izšolajo dobri železniški uradniki in usluž-

benci. Železničarjem naj se da poklicna obleka ali pa naj se jim v ta namen izplačajo doklade. Za železničarska stanovanja služi sedaj 1200 vagonov, vsled česar izgubi država na voznini do 40 milijonov dinarjev. Železničarjem naj se preskrbe druga stanovanja z zgradbo stanovanjskih hiš. Enotnost prometa onemogočuje organizacija uprave, ki je razbita na štiri ravnateljstva brez zadostnih medsebojnih stikov. Dosedanji krediti za železnice so do cela nezadostni in so se prekoračili za 82 odstotkov. Za premog so namesto 6 izdali 17 milijonov. Za praroge je določenih 3,900.000 dinarjev, treba je pa 26 milijonov. Finančni odbor za promet dovoli zadostna sredstva, a posebna komisija naj potrebe in razmere na železnicih točno dožene.

Po daljši razpravi je finančni odbor sklenil, da se sestavi komisija, ki naj v železniškem ministrstvu in na ravnateljstvih v Zagrebu, Subotici, Sarajevu in v Belgradu ugotovi pravo stanje prometnih razmer.

Razprava proti bosanskim rudarjem.

Tuzla, 23. jan. (Izv.) Včeraj se je pričelo z zaslišavanjem prič, ki so izpovedale, da so se oblasti ob priliki stavke prenašale.

Anglija popušča Franciji.

London, 22. jan. V krogih, katerim so znani oficijelni nameni, menijo, da je londonski kabinet pripravljen zavzeti v vprašanje dogovora med Anglijo in Francijo nastopno stališče: Angleška vlada se stri-

nja s tem, da se veljavnost dogovora podaljša in se določi rok na 30 let. Pripravljena je tudi skleniti dogovor na podlagi obojestranskih ugodnosti, čeprav ne uvideva potrebe za to.

Mala ententa in Madžarska.

Budimpešta, 23. jan. Z ozirom na korak male antante v Budimpešti glede vprašanja Habsburgovcev, ki ga je jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčić omenil v skupščini, je »Pester Lloyd« dobil na merodajnem mestu nastopna pojasnila: Zastopniki male antante so posetili mažar-

skega zunanjega ministra grofa Banffyja, da se informirajo o razširjenih vesteh glede namenov kraljice Zite in o stališču, ki ga zavzema v tem vprašanju mažarska vlada. Grof Banffy je podal pomirljivo izjavo in s tem je ta zadeva končana.

Železničarji!

Vrhovno vodstvo koaliranih železničarskih organizacij v Belgradu je dobilo dne 21. t. m. od g. ministra saobračaja naslednje pojasnilo o stanju stavljenih zahtev:

1. Železničarji, ki jim po zakonu pritiče službena obleka, a je v letih 1920 in 1921 niso prejeli, dobijo zato — odškodnino, katere višina še ni določena.

2. Ministarstvo saobračaja bo gradilo hiše, da pridejo po možnosti vsi železničarji, ki stanujejo v vagonih, v najkrajšem času v stanovanja.

Vse ostale zahteve so nerešene. Da se razmotriva o nadaljnjih korakih koalicije, je vrhovno vodstvo sklenilo, da se vrši v nedeljo, dne 29. t. m. v Zagrebu javna anketa, katere se bodo udeležili zastopniki koaliranih železničarjev cele države.

Ljubljana, 23. jan. 1922.

Koaličijski odbor.

Ponoven padec naše krone.

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 24. jan. (Izv.) Kurzi na današnji predborzi: Dunaj 3.05, Italija 13.35, dolarji 293, Pariz 24.90, Praga 5.93, Berlin 153.

Zürich, 24. jan. (Izv.) Berlin 245, Holandska 187, Newyork 515, London 21.67, Pariz 41.35, Italija 22.40, Praga 9.90, Budimpešta 0.74, Zagreb 1.70, Varšava 0.15, Dunaj 0.15, avstr. žig. krona 0.08.

LAKOTA V RUSIJI.

Moskva, 23. jan. (Brezlično.) V melitopolskem okrožju gladuje nad 250.000 oseb. Prebivalstvo je pojedlo že vse surogate in konje. Na stotine rodbin je vsled lakote uničenih. Kmetje prodajajo zadnje ostanke svojega imetja.

Širite „NOVI ČAS“

Za socializacijo trboveljskih rudnikov.

Na 16. seji skupščine se je obravnavala interpelacija radi Trboveljske premoškopne družbe, ki jo je stavil posl. dr. Korum. Minister je na interpelacijo odgovorjal, naskar se je razvila daljša debata. Posl. dr. Gosar je v debati povdarjal:

Gospod interpelant je porabil to priliko, da je malo okrtal našo vlado v Ljubljani. Kot pristašu stranke, ki je nam nasprotna, mu popolnoma priznavam pravico, da to stori. Omenil bi samo toliko, da nekatere njegove navedbe niso bile točne, zlasti ne ona glede višine zneska, ki ga je hotela Trboveljska družba dobiti za investicijo. Posebno bi povdarjal to, da je takrat Trboveljsko podjetje nasproti pokrajinski vladi v Ljubljani ščitila centralna vlada. Meni je poverjenik za javna dela, ki je imel s to družbo opraviti, ponovno tožil, da ne more družbi odločno stopiti na prste zaradi tega, ker mu vedno grozi, da bo prenesla svoj sedež v Belgrad in da bo tam dosegla vse, kar bo hotela.

V bistvu se z interpelacijo ne samo popolnoma strinjam, temveč jo tudi toplo podpiram in smatram za potrebno, da gospod minister družbo strogo nadzira ter gleda na to, da se dogovori z delavstvom, kakor tudi vsi predpisi v zaščito delavstva strogo izvršujejo. Pri ravnateljstvu Trboveljske družbe se prav malo brigajo za vse to. Ravnatelj te družbe je pri anketi za določitev cen premogu izrecno poudaril: »Gospoda moja, jaz Vam odrekam zmožnost, kontrolirati naše podjetje.« Tako je bilo takrat in tako je potem ostalo ves čas. Trboveljska družba je dosledno odklanjala vsako kontrolo in je stala na stališču, da ima dosti moči, da jo onemogoči. Zaradi tega je nujno potrebno, da gospod minister zelo pazi na družbo, sicer bodo vsi pripišani in vse določbe, ki se zanje izdajo, brezuspešni.

Za zgled, kako družba — rekel bi namenoma — spravlja delavce v težak položaj ter vzbuja med njimi nevoljo, naj navedem sledeče: Delavcem se je predpisal dohodninski davek. Namesto, da bi družba ta davek odtrgala delavcem v obrokih, recimo trikrat ali štirikrat, ga je odtegnila vsega naenkrat, tako da bi delavci ne dobili za eden oziroma dva tedna nič plače. To se je vsled naše intervencije na zahtevo ministrstva za socialno politiko preložilo ter se takrat ni izvršilo. Sedaj sem pa dobil zopet poročila, da namerava družba te zneske, ki dosegajo pri posameznikih od 1000 do 2000 K in še več, odtegniti delavcem, ko jim bo izplačevala nabavne prispevke, tako da mnogi od teh prispevkov ne bodo ničesar dobili, čeprav so se že mesece in mesce zanašali na to in računali, da bodo s tem zadostili vsaj svojim najnujnejšim potrebam.

V celoti sem pa mnenja, da se samo z regulacijo plač delavstvu v Trboveljskih rudnikih razmere ne bodo nikdar uredile. Gospod interpelant je že sam omenil, kakšna so stanovanja v Trbovljah. Splošna slika položaja, v katerem živi delavstvo v tem rudniku, je tako žalostna, tako poniževalna, da mora človek, če živi tam samo kratek čas, postati čisto drugačen, kakor je bil, da mora izgubiti zmisel za vse, kar je v življenju poštenega in lepega. Imel sem sam večkrat priliko, opazovati razmere v Trbovljah, in moram reči, da se čudim, da so ljudje tam še taki kakršni so. Če bi poslali koga izmed nas v te razmere, mislim, da bi bilo v teh krajih še sto in stokrat več komunizma in boljševizma, kakor ga je pa sedaj.

Zaradi tega sem tudi jaz trdno prepričan, da moramo resno misliti na socializacijo tega rudnika. Brez dvoma je to podjetje tehnično tako daleč izpopolnjeno in razvito, da je popolnoma stranska pomena, kdo je njegov gospodar, v čigavih rokah se nahajajo akcije. Podjetje bo brez ozira na to avtomatično funkcioniralo in šlo svojo pot naprej, in zato lahko rečemo, da je zrelo za socializacijo. Podrobnosti, kako naj bi se to izvršilo, so seveda stvar konkretnih razmiselnj in razprav. Da pa je mogoče to izvesti, o tem danes ni nobene dvoma, in jaz povdarjam tu, da prej ne bo reda v tem rudniku in da v njem ne bo mogoče ustvariti dobrih razmer, dokler se ne postavi pod temeljito družabno kontrolo. To pa je mogoče doseči samo na ta na-

Občinske volitve na Primorskem.

Občinskih volitev v Gorici se je udeležilo 60 odstot. volivcev. Furlanska akcijska skupina, s katero so večinoma volili tudi Slovenci, je dobila 32 mandatov, Bombigova nacionalistična kamora pa samo 8. Bombigovega neznoznega gospodstva je torej konec.

Manj upapoln je izid v Trstu. Tam je prišlo volit le 46.8 odstot vseh volivcev. Dobili so: nacionalistični fašistovski blok 11.230, komunisti 4057, republikanci 3186, Slovenci 2051, socialisti 2034, popolari 621, meščani 452 glasov. Kdor Trst le malo pozna, mu te številke na prvi pogled povedo, da so bile volitve prava potpora prave volje tamošnjega prebivalstva. Te uspehe bo odnesel prvi svobodni veter.

Isto velja o uspehih po istrskih občinah. V Opatiji n. pr. so dobili Italijani 355, Jugoslovani pa 69 glasov, v Voloski Italijani 305, Jugoslovani 56 glasov.

V Pulju je zmagala italijanska meščanska lista s 43 mandati; komunisti so dobili le 2. V Kopru so nad nacionalisti zmagali socialisti.

V Postojni je zmagala lista gerenta Dougana, ki so jo podpirali tudi Italijani.

Nova železniška nesreča.

Sarajevo, 24. jan. (Izv.) Na gozdni progi pri Zavidovičih se je zgodila železniška nesreča, pri kateri sta bili dve osebi težko in dve lahko ranjeni.

ČESKO-JUGOSLOVANSKA TRGOVSKA POGAJANJA.

Belgrad, 24. jan. (Izv.) Češka vlada je poslala v Belgrad noto, da naj naša vlada imenuje svoje delegate za trgovska pogajanja med obema državama.

RADI 5 DINARSKIH BANKOVCEV.

Belgrad, 24. jan. (Izv.) Na trgovsko in obrtno zbornico v Belgradu prihajajo neprestano pritožbe radi naredbe o 5 dinarskih bankovcih, ki jih nikdo ne mara več sprejemati.

